

УДК 368 (477)

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМ ПОРТФЕЛЕМ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Малашенко Ю.А.

У статті здійснена спроба сформулювати підходи до методів управління страховим портфелем. Вибір моделі управління страховим портфелем автор поєднує з головною метою страхової організації. Так, якщо страховик прагне отримати максимальний прибуток, то обирає активну модель управління страховим портфелем, якщо ж прагне стійкого фінансового стану, то обирається пасивна модель управління.

Realizable attempt to form going near the methods of management an insurance brief case. The choice of casean insurance briefcase frame an author combines with theprimary objective of insurance organization. If aninsurer aims to get a maximal income, both elects an activecase an insurance briefcase frame, if wants the prooffinancial state or elected passive case frame.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним із факторів, що впливає на стабільну діяльність страховика та його фінансову стійкість є стійкість страхового портфеля. Від обраної моделі управління страховим портфелем, в залежності від превалювання тієї чи іншої форми страхування забезпечується фінансова стійкість страхової компанії.

Аналіз досліджень та публікацій останніх років. Питанням управління страховим портфелем страховика приділяється значна увага зарубіжних та вітчизняних вчених, оскільки саме управління страховим портфелем надасть змогу здійснювати цілеспрямований вплив на величину прибутку, який отримує страхова компанія. За останні роки багато праць науковців були присвячені сутності страхового портфеля, його видів та класифікацій. Вивченням цього питання займалися Л.І. Рейтман, Н.М. Яшина, С.С. Осадець, Л.О. Орланюк-Малицька та інші. Але низка питань щодо управління страховим портфелем залишаються невирішеними.

Цілі статті. Метою даної статті є спроба виявити внутрішній зв'язок між цілями, що ставить перед собою страхова компанія, і обраним методом управління страховим портфелем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під управлінням страховим портфелем Яшина Н.М. розуміє застосування до сукупності різних видів страхових послуг, певних методів та технічних можливостей, що дозволяють:

- зберегти початковий статутний капітал;
- досягти максимального рівня доходу;
- забезпечити збалансування страхового портфеля;
- забезпечити мінімізацію ризику [4, с.112].

Дохідність та приріст капіталу, як правило є основною метою управління страховим портфелем.

Управління страховим портфелем передбачає наступні заходи:

- планування складу страхового портфеля;
- аналіз складу страхового портфеля;
- регулювання складу та структури страхового портфеля;
- підтримка ліквідності страхового портфеля;
- отримання доходу.

Мета створення і модель управління страховим портфелем залежить від типу страхового портфеля і мети, що ставить перед собою страховик.

Під стратегією управління страховим портфелем будемо розуміти пошук та вибір узагальнених параметрів та обмежень рішень стосовно всієї страхової політики страховика (пріоритети, базові параметри).

Стратегія передбачає визначення головних цілей та обмежень діяльності страховика, встановлення прогностичного горизонту, обмежень за складом і структурою портфеля та прогнозування перспектив його розвитку. Сукупність загальних підходів і методів, які застосовують щодо управління страховим портфелем, визначає стратегію управління.

Слід зазначити, що мета створення і модель управління страховим портфелем залежить від типу портфеля, від професійних навичок андеррайтера та прогнозування стану ринку. Деякі страхові компанії прагнуть високих доходів, інші — збільшення капіталу, решта — невисоких, але стабільних, гарантованих доходів з мінімальним ризиком. Такі цілі вважаються головними для більшості страхових програм.

Доходність і приріст капіталу при більш низькому рівні ризику, що очікується, — це мета, що ставиться при управлінні страховим портфелем.

Прагнучи отримати високі доходи, страхові компанії найчастіше формують мінливий (керований) портфель, яким вони управляють відповідно до своїх намірів. Під управлінням страховим портфелем розуміється поточне коригування його структури, що залежить від багатьох факторів, а також зміни у складі портфеля.

Основними складовими процесу управління страховим портфелем є:

- визначення стратегії;
- аналіз і вибір страхових продуктів (ризиків);
- формування й управління страховим портфелем;
- оцінювання ефективності управління портфелем.

На рис. 1 наведено моделі управління фінансовою стійкістю страхового портфеля [3, с. 6].

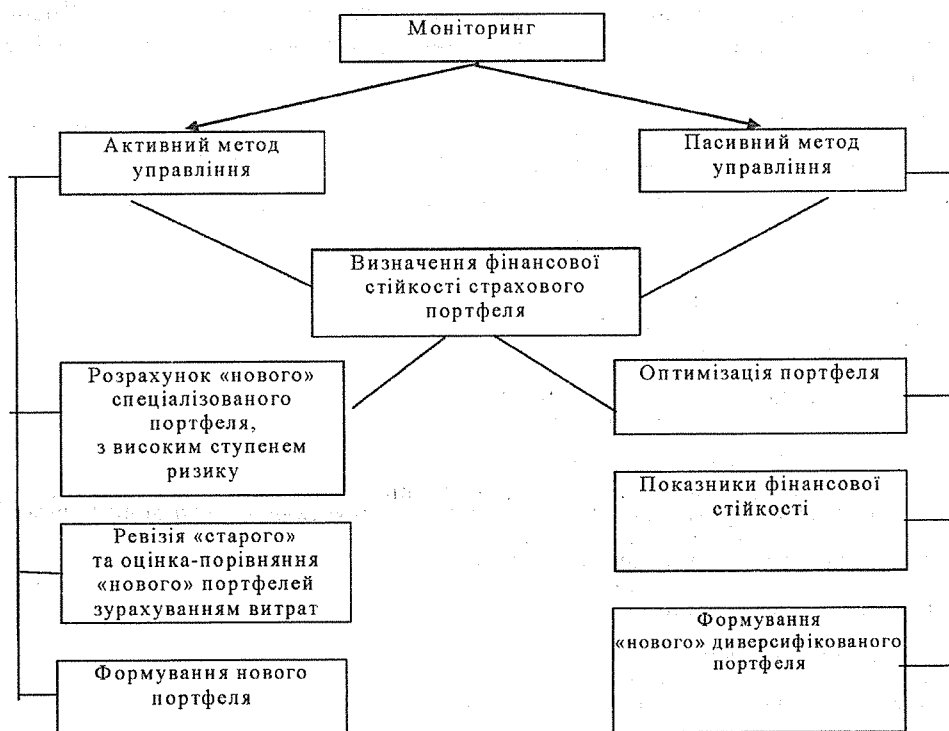

Рис. 1. Управління фінансовою стійкістю страхового портфеля

Отже, як видно з рис. 1, виділяється два методи управління страховим портфелем: активний і пасивний. Моніторинг — це елемент управління страховим портфелем, що необхідний і за активної, і за пасивної моделі управління портфелем. Він є основою активного та пасивного способів управління.

Слід зазначити, що моніторинг вимагає великих витрат коштів і праці на безперервний клопіткий аналіз стану і динаміки страхового ринку, і окремих його секторів, виявлення ринкових тенденцій його розвитку; сегментація страхового ринку; фінансово-економічні показники страхових компаній; ступінь освоєння страхового ринку.

Моніторинг насамперед спрямований на вибір набору ризиків, що відповідають бажаному типу портфеля цінних паперів.

Розглянемо кожен із зазначених методів управління страховим портфелем.

Активна стратегія (модель) управління (active portfolio management) передбачає постійне ретельне відстеження і своєчасне придбання фінансових інструментів, що відповідають цілям страхового портфеля, а також швидку зміну у складі страхового портфеля у разі невідповідності цілям страхової організації. Ця сукупність підходів і методів управління ґрунтується на припущенні щодо інформаційної неефективності страхового ринку, існування з огляду на це можливостей пошуку точнішого оцінювання вартості ризиків і доцільності прогнозування майбутніх змін.

Формуючи страховий портфель та надалі управляючи ним за активною моделлю, андеррайтер повинен не допустити зменшення вартості страхового портфеля, оцінити сприятливе співвідношення ризику та доходу портфеля, визначити питому вагу страхового портфеля з різними рівнями ризику та доходу за видами страхування, вміти реалізувати те, що підказує аналіз та інтуїція

Активна стратегія вимагає значних фінансових витрат, оскільки потребує активної інформативної, аналітичної, експертної й торговельної діяльності на страховому ринку на підставі використання різних методів дослідження, зокрема експертних оцінок, прогнозування динаміки кон'юнктури ринку та економіки загалом як її передумови. Андеррайтер має передбачати кон'юнктуру ринку страхування і реалізувати те, що підказує йому не лише інтуїція, а й серйозний аналіз. Від андеррайтера вимагається рішучість дій у поєднанні з точними розрахунками, що зумовлює високі витрати з активного управління страховим портфелем. Такі витрати можуть дозволити лише крупні страхові організації, що володіють великим пакетом страхових продуктів та стійким фінансовим станом.

Вітчизняний ринок страхування характеризується динамічністю процесів та високим рівнем ризику. Вважається, що його стан адекватний активній моделі моніторингу, що робить управління портфелем ефективним.

Активна стратегія призводить до постійного пошуку отримання доходу і відповідно до суттєвих змін у страховому портфелі.

Слід зазначити, що наявність страхового портфеля — це явище динамічне, тимчасове, тому при активному методі управління портфелем оперативно відслідковуються та беруться на страхування ризику з високим ступенем дохідності.

Пасивне управління страховим портфелем спрямоване на створення довгострокового портфеля, що складається із страхових ризиків з визначеним рівнем ризику та визначеним доходом.

Пасивна стратегія (модель) управління страховим портфелем (passive portfolio management) ґрунтується на припущенні щодо відносної інформаційної достатності (ефективності) ринку страхування. Тобто це сукупність методів управління, що виходять з уявлення про неможливість стабільного перевищення середньоринкового рівня дохідності фінансових інструментів. Мета пасивного підходу — забезпечення дохідності диверсифікованого портфеля на рівні середньоринкових показників за максимального захисту страхових ризиків, що складають портфель, від негативного впливу неринкових специфічних чинників.

Андеррайтер, який на практиці реалізує пасивну модель управління, здавалося б, цілком «довіряє» ринку й підкоряється його плину.

Пасивне управління передбачає формування диверсифікованого набору ризиків за умов певного гарантування прийнятних рівнів дохідності та ризику, розрахованих на тривалий термін.

За умов інфляції та нестабільності процесів на ринку страхування пасивний підхід буде недостатньо ефективним, оскільки терміни існування пасивного портфеля передбачають відносну сталість кон'юнктури ринку на цьому часовому проміжку.

Також слід зазначити, що пасивна модель управління портфелем доцільна лише щодо портфеля, який складається зі страхових послуг з низьким рівнем ризику, тобто є низькоризикованим. А для того, щоб портфель упродовж тривалого часу залишався незмінним, страхові послуги мають бути довготерміновими.

Особливості пасивного управління зумовлюють його перевагу — низький рівень витрат.

Зауважимо, що застосування у чистому вигляді активних і пасивних методів управління страховим портфелем має певні недоліки. У разі пасивної стратегії дохідність портфеля свідомо обмежується з метою зниження ризику. За активного підходу існує великий ризик втрат, пов'язаних з помилковим прогнозом.

Тому нами пропонується змішаний метод управління страховим портфелем, що раціонально поєднує риси активного та пасивного підходів. Змішаний метод являє собою динамічну стратегію, мета якої полягає у гарантуванні певного мінімального рівня дохідності за одночасного намагання за допомогою прийомів активного управління досягти високої ефективності. Андеррайтер у кожен відрізок часу на підставі поточної структури портфеля має оцінювати фактичну та номінальну вартість портфеля, що необхідна для забезпечення гарантованого мінімального рівня доходності. Якщо фактична вартість портфеля істотно перевищує цей мінімальний рівень, доцільно і далі використовувати активні методи управління портфелем, у противному разі, щоб уникнути втрат, портфель має бути негайно переглянутий.

До системи управління страховим портфелем належать заходи не лише успішного його формування, а й поточного коригування, що зумовлено різними причинами. Перша із причин — це поява на ринку нових страхових продуктів та послуг. За цих умов проводиться ревізія портфеля з метою підвищення його ефективності. Порядок дій у разі коригування портфеля підпорядкований загальним принципам його формування. Підготовку і прийняття рішень щодо коригування страхового портфеля, як правило, здійснюють щорічно, але не рідше ніж раз на 3-5 років.

Певні вимоги до андеррайтера щодо якості управління портфелем висуває і ризикованість страхового портфеля. Це питання особливо важливе за умови, якщо дохідність украй мінлива. Управління під час формування й коригування страхового портфеля передбачає застосування певних підходів і методів, які забезпечують досягнення максимального рівня дохідності та мінімального рівня ризику. Далі виникає проблема кількісної відповідності між дохідністю й ризиком, яку слід оперативно розв'язувати задля постійного вдосконалення структури вже сформованих портфелів. Зазначимо, що ця проблема належить до числа тих, для оцінювання яких зазвичай доволі швидко вдається знайти загальний підхід, але які не завжди вирішуються остаточно.

Отже, процес управління спрямований на збереження найважливішої якості портфеля з урахуванням властивостей його складових у такий спосіб, щоб це відповідало інтересам його власника з точки зору раціонального співвідношення дохідності та ризику. Тому потрібне коригування структури портфеля шляхом моніторингу чинників, здатних спричинити небажані зміни у складових портфеля.

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Залежно від цілей страховика, ним обирається певна модель управління страховим портфелем. Отже, обираючи активну модель управління страховим портфелем, страховик очікує отримати високий дохід, який може бути нестійким. Такий портфель має високий ступінь ризику та нестійкий фінансовий стан. Управління таким страховим портфелем вимагає значних фінансових затрат. Пасивна модель управління страховим портфелем потребує незначних фінансових витрат, але такий страховий портфель має низький рівень дохідності, низький рівень ризику та стійкий фінансовий стан. Змішана модель управління страховим портфелем поєднує в собі як активні методи управління так і пасивні. Під час подальших досліджень планується запропонувати методи управління страховим портфелем для зазначених моделей управління страховим портфелем.

Література:

1. Баранов А. Управління страховим портфелем// Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Економіка, 94-95, 2007.
2. Рубин Ю.Б. Страховой портфель: Науч.-метод. Пособие. — М.: Соминтек, 1994.
3. Яшина Н.М. Обеспечение финансовой устойчивости страховой организации: теория, методология и практика: Автореферат докт. экон. наук.: 08.00.10. — М.РГБ, 2007. -23 с.
4. Яшина Н.М. Формирование сбалансированного страхового портфеля: Дис. канд. экон. наук: 08.00.10. — М.РГБ, 2003. — 223 с.
5. Яшина Н.М. Сущность и виды страхового портфеля// Финансы. — 2003. — №2. — С. 18-22